

Medellivslängd och ekonomisk utveckling i Europa

1995–1996 och 2021–2022

Medellivslängd och ekonomisk utveckling i Europa 1995–1996 och 2021–2022

Producent SCB, Statistiska centralbyrån
Avdelningen för social statistik och analys
171 54 Solna
010-479 50 00

Förfrågningar Li Ma
+46 10 479 40 11
li.ma@scb.se

Du får kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.
Vi vill dock att du uppger källa på följande sätt:
Källa: SCB, Medellivslängd och ekonomisk utveckling i Europa 1995–1996 och 2021–2022 Demografiska rapporter 2024:5

ISSN: 1654-1510 (Online)
URN:NBN:SE:SCB-2024-BE51BR2405 _pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Sammanfattning

I den här rapporten beskrivs medellivslängden i dagens 27 EU-länder samt de fyra EFTA-länderna under perioden 1995–1996, när Sverige nyligen blivit medlem i EU, och den senaste perioden 2021–2022. I analysen tas hänsyn till BNP per capita, vilket är en viktig indikator på ekonomisk utveckling i ett land. I rapporten redovisas medellivslängden vid födelsen, den återstående medellivslängden från 65 års ålder och spädbarnsdödligheten efter BNP per capita.

Generellt är medellivslängden vid födelsen samt den återstående medellivslängden vid 65 år lägst i länderna med lägst BNP per capita. Det gäller både kvinnor och män för båda perioder. Dessa länder ligger främst i östra Europa.

Under perioden 1995–1996 var medellivslängden vid födelsen för kvinnor högst i Frankrike och lägst i Rumänien. Medellivslängden för män var högst i Sverige och lägst i Estland. Under perioden 2021–2022 hade Spanien den högsta medellivslängden för kvinnor och Bulgarien den lägsta. För män var medellivslängden högst i Schweiz och lägst i Lettland.

Båda studerade perioder märks ett liknande samband mellan BNP per capita och medellivslängd vid födelsen. För länderna med lägre BNP per capita syns ett positivt samband, ju högre BNP per capita i ett land, desto högre medellivslängd. För länderna med högre nivå av BNP per capita syns inget tydligt samband. På liknande sätt syns också ett positivt samband i länderna med lägre BNP per capita när vi tittar på återstående medellivslängd vid 65 år.

Sedan mitten av 1990-talet har medellivslängden vid födelsen ökat för både kvinnor och män i samtliga observerade länder. Ökningen är större för män än för kvinnor i nästan alla länder, oavsett nivån av BNP per capita. Den återstående medellivslängden vid 65 år har också ökat. Men ökningen är ofta större för kvinnor än för män i länderna med lägre BNP per capita. I länderna med högre BNP per capita är ökningen större för män än för kvinnor.

Finland, Sverige och Norge har haft den lägsta spädbarnsdödligheten under båda perioder. Precis som för medellivslängd vid födelsen och vid 65 år finns ett samband mellan spädbarnsdödlighet och BNP per capita i länderna med lägre BNP per capita. För dessa länder är spädbarnsdödligheten lägre ju högre BNP per capita är. I samtliga observerade länder har spädbarnsdödligheten minskat sedan mitten av 1990-talet, särskilt bland länderna med lägre BNP per capita.

Bakgrund och syfte

År 1995 blev Sverige, tillsammans med Finland och Österrike, medlem i Europeiska unionen (EU) som då ökade från 12 till 15 länder. Idag är 27 europeiska länder medlem i EU, se tabell 1. Av dem är tre nordiska länder, Sverige, Finland och Danmark. Norge och Island tillsammans med Schweiz och Liechtenstein tillhör Europeiska frihandels-sammanslutningen (EFTA). Den ekonomiska utvecklingen i dessa 31 länder är på olika nivå. Högst BNP per capita har Luxemburg, Irland, Norge och Schweiz medan många länder i östra Europa återfinns bland de länder med lägst BNP per capita (Eurostat, 2024a).

Den sociala och ekonomiska miljö där man lever har stor betydelse för medellivslängd (Caselli et al., 2014). Denna rapport syftar till att jämföra medellivslängden i europeiska länder efter landets BNP per capita. I rapporten redovisas två perioder, 1995–1996 och 2021–2022¹. Den tidigare perioden är när Sverige nyligen blivit medlem i EU och den senare perioden är de senaste åren som uppgifterna finns tillgängliga hos Eurostat. I rapporten analyseras inte bara medellivslängden vid födelsen utan också den återstående medellivslängden från 65 års ålder och spädbarnsdödlighet efter BNP per capita. Det är första gången som SCB redovisar medellivslängden i olika europeiska länder efter BNP per capita.

De 27 EU-länderna och de fyra EFTA-länderna ingår i analysen. De länder som idag är medlemmar i EU respektive EFTA är med i analysen. Det innebär att länderna som fick EU-medlemskap efter 1996 beaktas som EU-länder även under perioden 1995–1996. Storbritannien ingår inte i analysen på grund av landets utträde ur EU år 2020. Uppgifter om medellivslängd, spädbarnsdödlighet och BNP per capita i de observerade länderna hämtas från Eurostat².

Vad är medellivslängd?

Medellivslängd är ett mått, eller egentligen ett index, som på ett sammanfattande sätt mäter dödligheten i exempelvis ett land eller en region för alla åldrar under ett speciellt år eller en period. Måttet beräknas som antal år som i genomsnitt återstår att leva för en person om dödligheten i alla åldrar förblev densamma som under det år

¹ Dödligheten och medellivslängden under åren 2020, 2021 och 2022 i europeiska länder samt länder utanför Europa påverkas på olika nivåer av Covid-19-pandemin. Hur medellivslängden har förändrats i europeiska länder under pandemin åren har dokumenterats i tidigare studier (t.ex. SCB, 2022; Huang et al. 2023).

² Medellivslängden för vissa länder är uppskattade eller preliminära för år 2021 och 2022 (Eurostat, 2024b). Medellivslängden i Frankrike för år 1995 och 1996 hämtas från OECD (OECD, 2024).

beräkningarna görs. Detta mått är alltså inte den genomsnittliga livslängden som en person som föddes ett speciellt år kommer att ha, utan ett samlat mått på dödligheten i alla åldrar under ett år eller en period. Vanligtvis benämns den återstående medellivslängden vid födelsen bara som medellivslängden.

Vad är BNP per capita?

Bruttonationalprodukten, BNP, beräknas genom att man summerar värdet på alla varor och tjänster som produceras i landet. BNP används som ett mått för att beskriva ekonomisk utveckling i ett land (SCB, 2024). När internationella jämförelser görs tas ofta hänsyn till folkmängd i länderna. Genom att dividera BNP med folkmängden i landet får man BNP per capita, en allmänt dokumenterad indikator på hur rikt ett land är.

Rapporten inleds med en översikt av medellivslängden i EU- och EFTA-länder totalt över tid. Därefter följer analyser om medellivslängden vid födelse, den återstående medellivslängden vid 65 år och spädbarnsdödligheten i olika länder efter BNP per capita.

Tabell 1. Medlemsländerna i Europeiska unionen (EU) samt Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA), 2024

Landskod	Land	Landskod	Land
AT	Österrike	IS*	Island
BE	Belgien	IT	Italien
BG	Bulgarien	LI*	Liechtenstein
CH*	Schweiz	LT	Litauen
CY	Cypern	LU	Luxemburg
CZ	Tjeckien	LV	Lettland
DE	Tyskland	MT	Malta
DK	Danmark	NL	Nederländerna
EE	Estland	NO*	Norge
EL	Grekland	PL	Polen
ES	Spanien	PT	Portugal
FI	Finland	RO	Rumänien
FR	Frankrike	SE	Sverige
HR	Kroatien	SI	Slovenien
HU	Ungern	SK	Slovakien
IE	Irland		

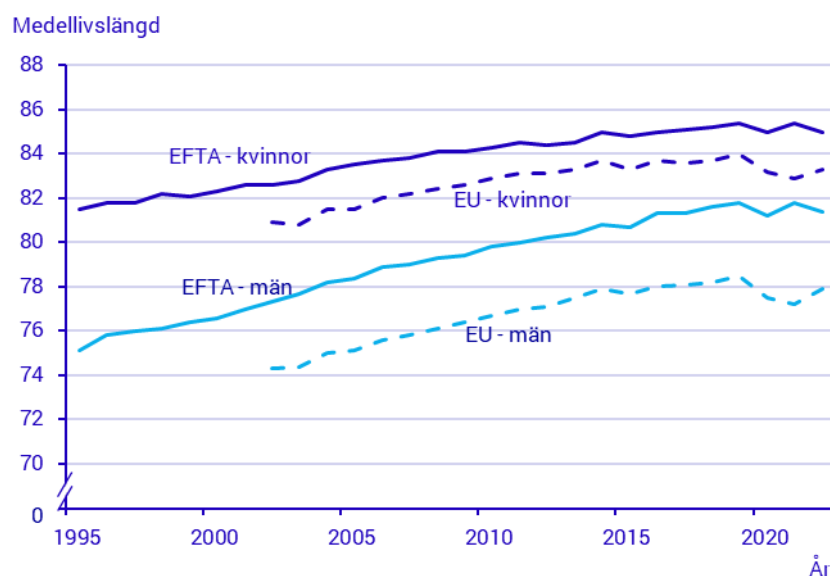
Källa: Eurostat (Eurostat, 2024c).
Länder med * tillhör EFTA.

Medellivslängd i Europa

I diagram 1 redovisas utvecklingen av medellivslängden vid födelsen för kvinnor och män i EU-länder totalt sedan 2002⁵ och EFTA-länder totalt sedan 1995. Fram till 2019 syns en ökning av medellivslängden för båda kvinnor och män i både EU och EFTA. Men alla trender gick tydligt ner år 2020 på grund av utbrottet av covid-19. Trenderna för EFTA ökade igen år 2021 men något minskade året efter. Trenderna för EU fortsatte minska år 2021 för att öka igen år 2022.

Totalt sett är medellivslängden för kvinnor och män lägre i EU än i EFTA. År 2022 är medellivslängden i EU 83,3 år för kvinnor och 77,9 år för män. Det är 1,7 respektive 3,5 år lägre jämfört med medellivslängden för kvinnor och män i EFTA under samma år.

Diagram 1. Medellivslängd vid födelse för kvinnor och män i EU- och EFTA-länder totalt sedan 2002 respektive 1995

Källa: Eurostat.

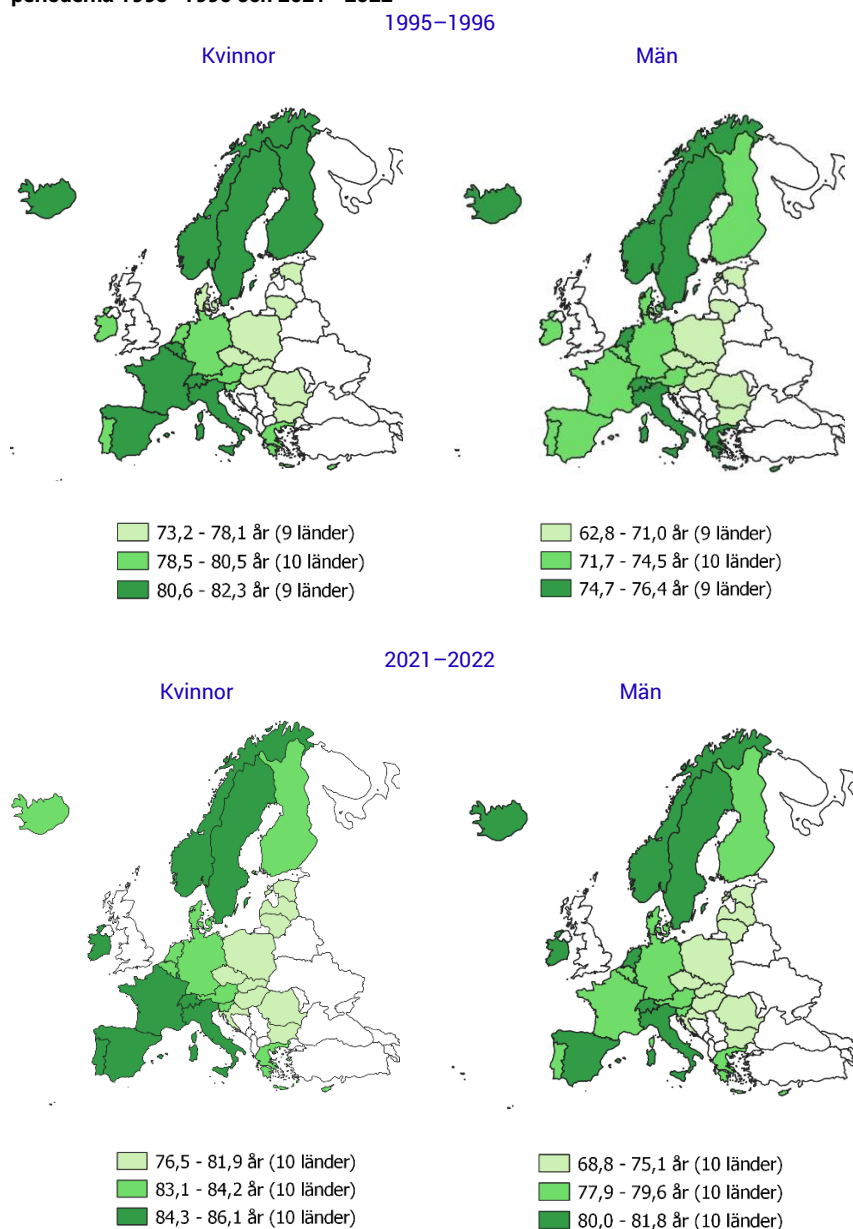
Medellivslängden för kvinnor och män i EU-länder totalt under åren 1995–2001 saknas.

I diagram 2 visas kartorna om medellivslängden för kvinnor och män i EU- samt EFTA-länderna under perioderna 1995–1996 och 2021–2022. Länderna uppdelas i tre lika stora grupper baserat på deras medellivslängd, gruppen med högst medellivslängd, gruppen med lägst medellivslängd och gruppen däremellan. Medellivslängden i

⁵ Linjerna för kvinnor och män i EU sedan 2002 i diagrammet avser utvecklingen av den genomsnittliga medellivslängden vid födelsen för kvinnor och män i dagens 27 EU-medlemsländer.

Liechtenstein visas inte på grund av att folkmängden i landet är för liten. För perioden 1995–1996 saknas uppgifter för Kroatien och Lettland, och därför ingår 28 länder i analysen. För perioden 2021–2022 ingår 30 länder i analysen.

Diagram 2. Medellivslängd vid födelse för kvinnor och män i EU- och EFTA-länder under perioderna 1995–1996 och 2021–2022

Källa: Eurostat.
Medellivslängden i Frankrike under perioden 1995–1996 hämtas från OECD. Medellivslängden i Kroatien och Lettland för perioden 1995–1996 saknas. Medellivslängden i Liechtenstein visas inte på grund av liten folkmängd.

Under perioden 1995–1996 finns fem länder som tillhör gruppen med högst medellivslängd för både kvinnor och män. De är Norge, Sverige, Island, Schweiz och Italien. Finland, Belgien, Frankrike och Spanien har högst medellivslängd för kvinnor, men inte för män. Nederländerna, Malta, Cypern och Grekland har högst medellivslängd för män men inte för kvinnor. Länderna med lägst medellivslängd är nästan samma för kvinnor och män och de ligger främst i östra Europa.

För perioden 2021–2022 finns det sju länder som är med i gruppen med högst medellivslängd för både kvinnor och män. Det gäller Norge och Sverige i norr, Spanien, Italien och Malta i söder, Irland i väster och Schweiz i centrala Europa. Värt att notera är att Nederländerna är bland de tio länderna med högst medellivslängd för män, men inte för kvinnor. Frankrike och Portugal tillhör de 10 länderna med högst medellivslängd för kvinnor, men inte för män. Tio länder har lägst medellivslängd för både kvinnor och män och alla dessa länder ligger i östra Europa. Det gäller, från norr till söder, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjeckien, Slovakien, Ungern, Kroatien, Rumänien och Bulgarien.

Norge, Sverige, Schweiz och Italien tillhör gruppen med högst medellivslängd för både kvinnor och män under båda perioder. Länderna som är i gruppen med lägst medellivslängd för både kvinnor och män ligger i östra Europa. Det är värt att notera att skillnaden mellan länderna är större inom gruppen med lägst medellivslängd än inom övriga grupper. Det gäller både kvinnor och män och båda perioderna. Inom till exempel gruppen med lägst medellivslängd för kvinnor under period 2021–2022, är skillnaden mellan landet med högst och lägst medellivslängd 5,4 år, medan skillnaden inom gruppen med högst medellivslängd är 1,8 år.

Återstående medellivslängd vid födelsen efter BNP per capita

Den återstående medellivslängden vid födelsen benämns vanligtvis bara som medellivslängden.

I detta avsnitt analyseras medellivslängden vid födelsen efter landets BNP per capita. BNP per capita används som en viktig indikator för den sociala och ekonomiska miljön man lever i. Ju högre BNP per capita, desto rikare är landet.

I diagram 3 och 4 visas medellivslängden för kvinnor och män efter BNP per capita i de observerade länderna under perioden 1995–1996 och perioden 2021–2022. Generellt har länderna med lägst BNP per capita lägst medellivslängd. Det gäller både kvinnor och män för båda perioder.

Under perioden 1995–1996 är medellivslängden för kvinnor högst i Frankrike, 82,3 år. Sverige ligger på fjärde plats, 81,7 år, efter Frankrike, Schweiz och Spanien. Lägst medellivslängd för kvinnor har Rumänien, 73,2 år, Bulgarien, 74,7 år, Ungern, 74,9 år, och Estland, 75,0 år. Skillnaden mellan landet med högst och lägst medellivslängd, Frankrike och Rumänien, är 9,1 år. För män under samma period är medellivslängden högst i Sverige, 76,4 år, och Island, 76,3 år, och lägst i Estland, 62,8 år, Litauen, 64,0 år, och Rumänien, 65,3 år. Skillnaden mellan landet med högst och lägst medellivslängd, Sverige och Estland, är 13,6 år.

Under denna period varierar BNP per capita mellan 1 300 euro och 40 000 euro i de observerade länderna. BNP per capita är högst i Luxemburg och lägst i Rumänien. Sveriges BNP per capita ligger på femte plats, knappt 25 000 euro, efter Luxemburg, Schweiz, Norge och Tyskland.

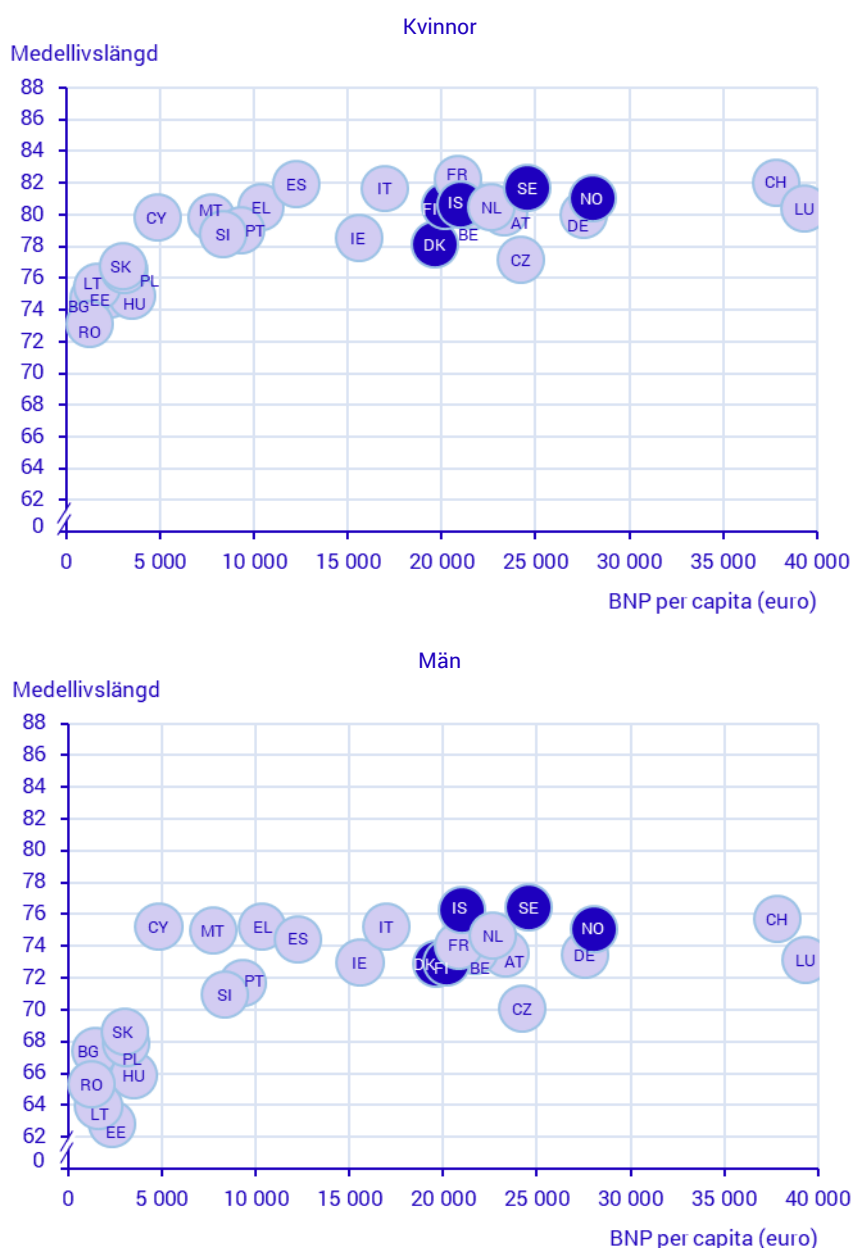
Baserat på medellivslängden och nivån av BNP per capita kan de 28 observerade länderna uppdelas i två grupper, gruppen med BNP per capita under 15 000 euro och gruppen med BNP per capita högre än 15 000 euro. Inom den först gruppen syns ett positivt samband mellan BNP per capita och medellivslängd. Ju högre BNP per capita i ett land är, desto högre är medellivslängden. Inom gruppen med högre BNP per capita finns varken ett positivt eller negativt samband. Skillnaden i medellivslängd mellan länderna inom denna grupp är mindre än i gruppen med lägre BNP per capita. Detta mönster finns för både kvinnor och män.

När Sverige blev medlem av EU i mitten av 1990-talet hade Sverige det femte högsta BNP per capita. Samtidigt låg Sverige på fjärde plats när

det gäller medellivslängden för kvinnor. Medellivslängden för män i Sverige var högst av samtliga observerade länder. Av de nordiska länderna hade Sverige högst medellivslängd för både kvinnor och män och Danmark hade lägst medellivslängd för både kvinnor och män under perioden 1995–1996. Medellivslängden för män i Finland var på samma nivå som i Danmark, och medellivslängden för kvinnor i Finland var den näst lägsta.

Diagram 3. Medellivslängd vid födelse efter BNP per capita (euro) för kvinnor respektive män i EU- och EFTA-länder under perioden 1995–1996

I diagrammen används EU:s landskoder för respektive land, se tabell 1.

Källa: Eurostat.

Medellivslängden i Frankrike under perioden 1995–1996 hämtas från OECD. Medellivslängden i Kroatien och Lettland för perioden 1995–1996 saknas. Medellivslängden i Liechtenstein visas inte på grund av liten folkmängd.

Jämfört med perioden 1995–1996 är medellivslängden och BNP per capita högre i samtliga länder under perioden 2021–2022. Ökningen av medellivslängden för kvinnor är störst i Estland, 6,9 år och minst i Bulgarien, 1,8 år. För män är ökningen störst i Estland, drygt 10 år och minst i Bulgarien, 1,9 år. Totalt sett är ökningen av medellivslängden större för män än för kvinnor i alla länder utom Grekland, där ökningen för kvinnor är något större. Ökningen i Sverige är 3,1 år för kvinnor och 4,9 år för män.

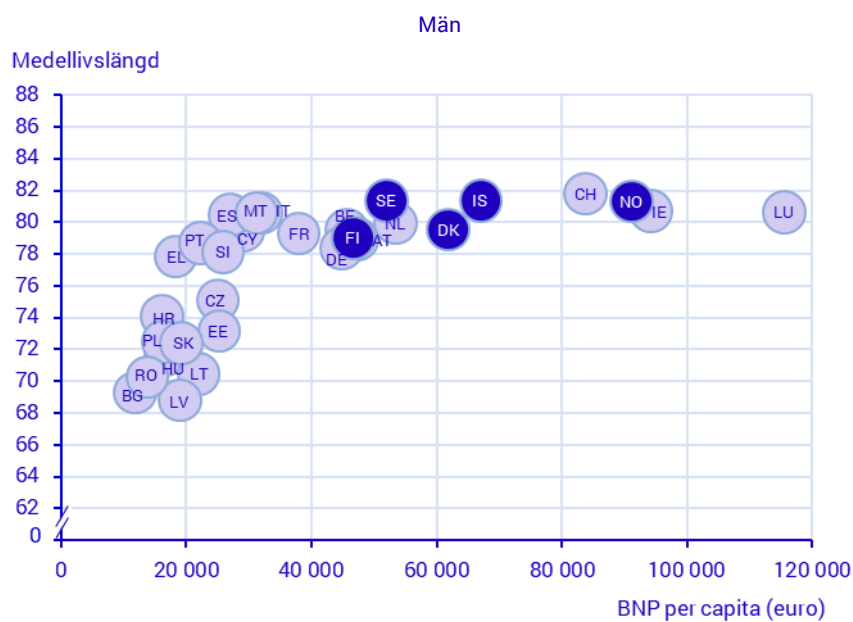
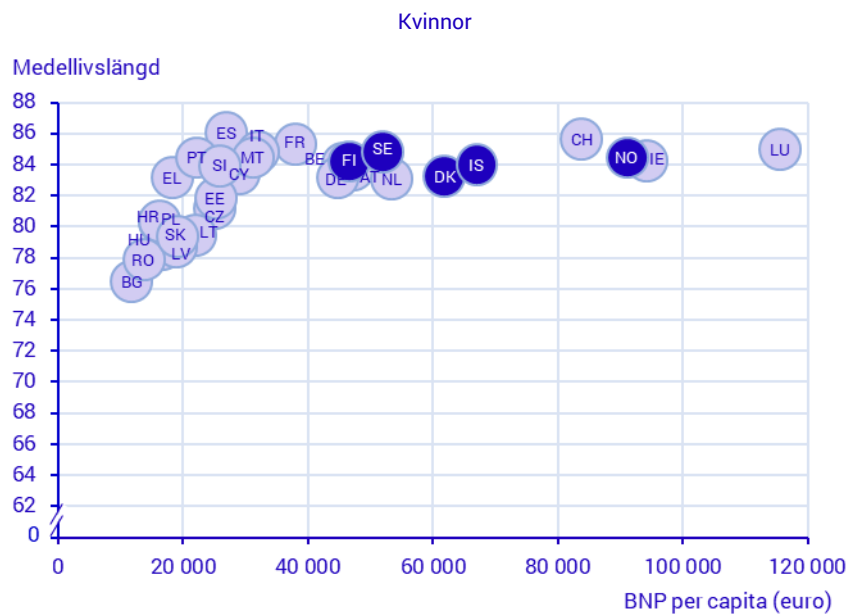
Under perioden 2021–2022 är medellivslängden för kvinnor högst i Spanien, 86,1 år, följt av Schweiz, Frankrike och Luxemburg, med medellivslängder mellan 85,0 och 85,7 år. Sverige ligger på femte plats, 84,9 år. Bulgarien och Rumänien har den lägsta medellivslängden för kvinnor, 76,5 respektive 77,9 år. För män är medellivslängden högst i Schweiz, 81,8 år. Sverige och Island ligger tillsammans på andra plats, 81,4 år och Norge är på fjärde plats, 81,3 år. Lettland och Bulgarien har den lägsta medellivslängden för män, 68,8 respektive 69,3 år. Skillnaden mellan länderna med högst och lägst medellivslängd är 9,6 för kvinnor och 13,0 år för män.

Under denna period varierar BNP per capita i de observerade länderna mellan 11 800 och 116 000 euro, med Luxemburg fortfarande högst på listan och Bulgarien lägst. BNP per capita i Sverige ligger på åttonde plats, ungefär 52 000 euro.

På samma sätt som för perioden 1995–1996 kan länderna delas upp i två grupper med lägre och högre BNP per capita, mindre än 40 000 euro och mer än 40 000 euro. I gruppen med lägre BNP per capita finns det ett tydligt positivt samband mellan BNP per capita och medellivslängd. Medellivslängden ökar betydligt med stigande BNP per capita. Men detta mönster syns inte i gruppen med BNP per capita över 40 000 euro, där det inte tycks finnas något samband mellan BNP per capita och medellivslängd. Skillnaden i medellivslängd mellan länderna inom denna grupp är mindre än den i gruppen med lägre BNP per capita.

Av alla nordiska länder är BNP per capita under den senaste perioden högst i Norge och lägst i Finland. BNP per capita i Sverige ligger på fjärde plats. Men när det gäller medellivslängden har Sverige högst medellivslängd för kvinnor och Danmark har lägst. För män är medellivslängden i Sverige och Island högst. Finland har den lägsta medellivslängden för män.

Diagram 4. Medellivslängd vid födelse efter BNP per capita (euro) för kvinnor respektive män i EU- och EFTA-länder under perioden 2021–2022

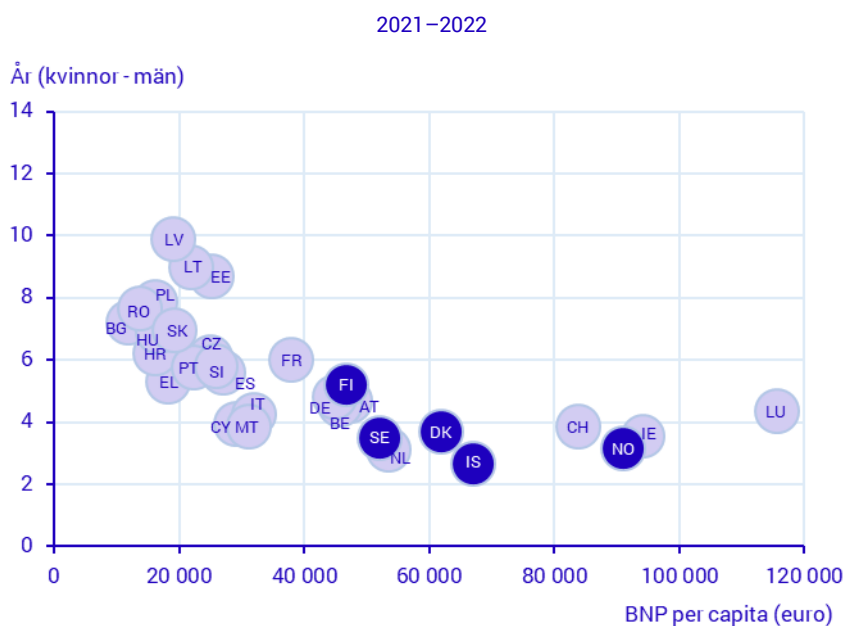
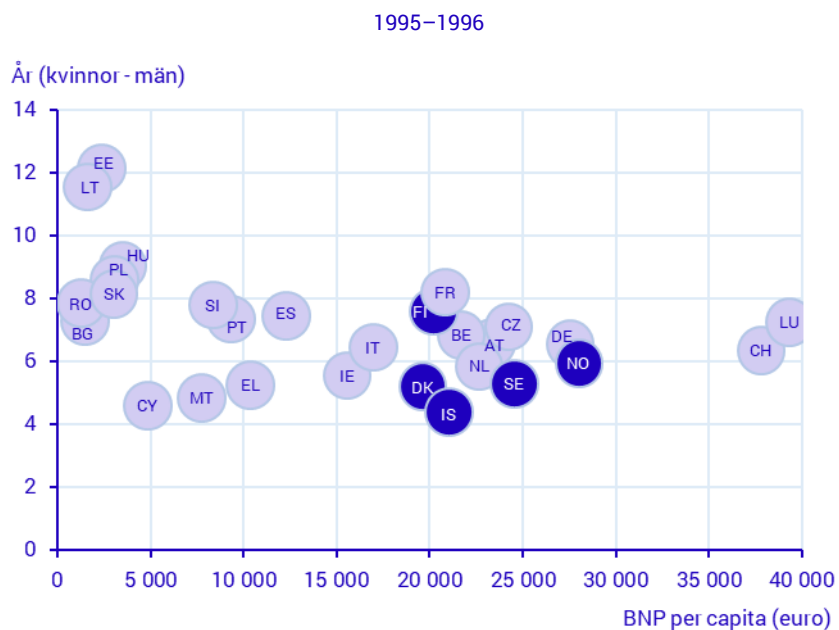
Källa: Eurostat.
Medellivslängden för Liechtenstein visas inte på grund av liten folkmängd.

Könsskillnaden i medellivslängd vid födelsen efter BNP per capita under perioderna 1995–1996 och 2021–2022 redovisas i diagram 5. Under båda perioder är medellivslängden högre för kvinnor än för män i samtliga länder. Under perioden 1995–1996 är könsskillnaden i två länder över 10 år. Det gäller Estland, 12,2 år, och Litauen, 11,6 år. I fyra länder är könsskillnaden mellan 8 och 10 år, det gäller Ungern, Polen, Slovakien och Frankrike. Könsskillnaden i alla övriga länder varierar mellan 4 och 8 år, oavsett nivån av BNP per capita. Island har den minsta könsskillnaden, 4,4 år.

Jämfört med perioden 1995–1996 är könsskillnaden generellt mindre under perioden 2021–2022. Det finns inga länder med en könsskillnad större än 10 år. Könsskillnaden är störst i Litauen, 9,0 år och minst i Island, 2,7 år. I hälften av de observerade länderna är könsskillnaden mindre än 5 år. I nio länder är könsskillnaden mindre än 4 år. Denna minskning av könsskillnaden under den senaste perioden jämfört med den tidigare perioden kan kopplas till att medellivslängden har ökat mer för män än för kvinnor i nästan alla länder, oavsett deras BNP per capita.

Skillnaden mellan könen i Sverige är 5,3 respektive 3,5 år under dessa två perioder. Av alla de nordiska länderna är könsskillnaden i medellivslängd störst i Finland och minst i Island under båda perioder. Könsskillnaden i Island är den minsta av alla observerade europeiska länder under båda perioder.

Diagram 5. Könsskillnaden i medellivslängd vid födelse efter BNP per capita (euro) under perioderna 1995–1996 och 2021–2022

Källa: Eurostat.

Medellivslängden i Frankrike under perioden 1995–1996 hämtas från OECD. Medellivslängden i Kroatien och Lettland för perioden 1995–1996 saknas. Medellivslängden i Liechtenstein visas inte på grund av liten folkmängd.

Återstående medellivslängd vid 65 år efter BNP per capita

I diagram 6 redovisas den återstående medellivslängden vid 65 års ålder för kvinnor och män i de observerade europeiska länderna under perioderna 1995–1996 samt 2021–2022. I mitten av 1990-talet är antalet återstående år från 65 års ålder för kvinnor högst i Frankrike, 21,0 år. Rumänien och Bulgarien har lägst återstående medellivslängd vid 65 år, 15,1 respektive 15,2 år, vilket är ungefär sex år lägre än Frankrike. För män under samma period är antalet återstående år högst i Schweiz och Grekland, 16,3 år, och lägst i Estland, 12,1 år.

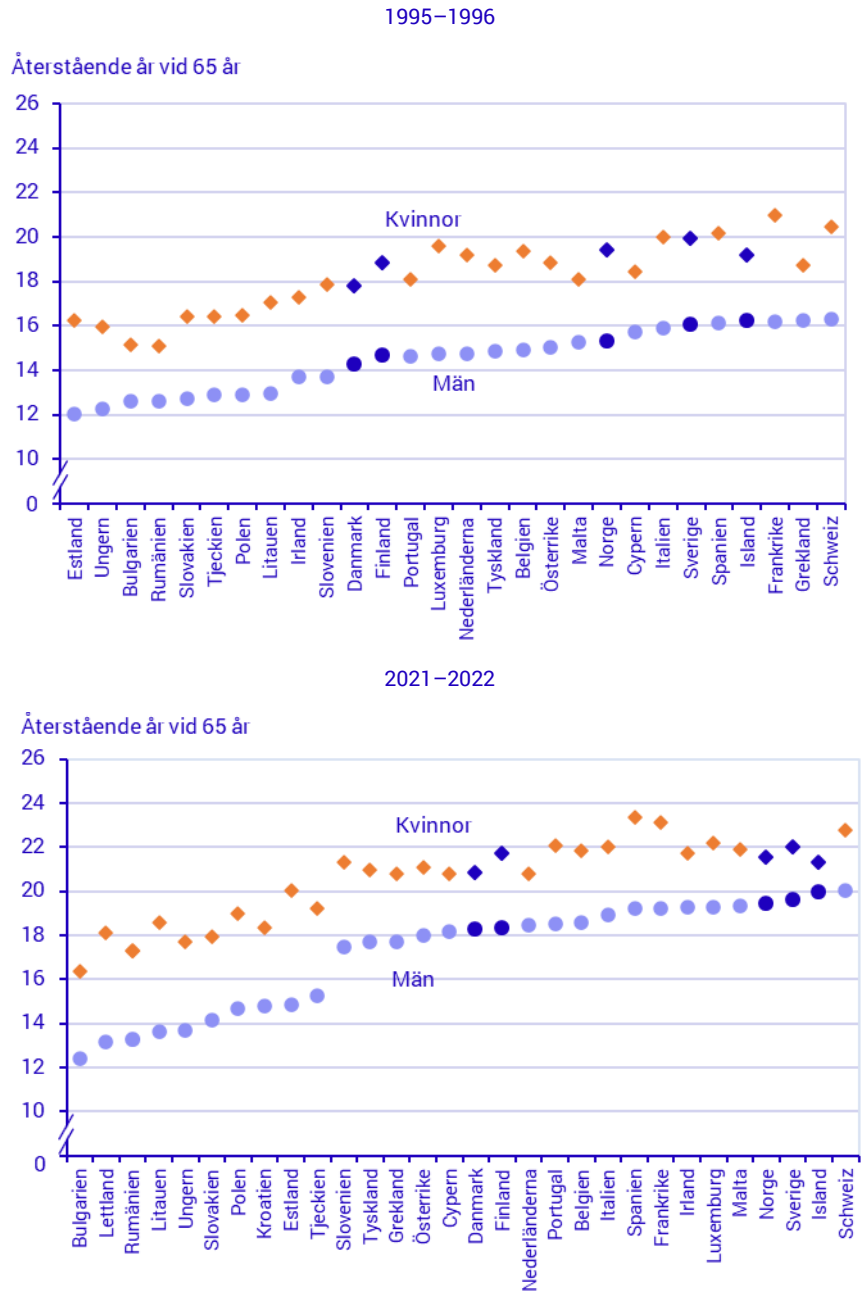
Under perioden 1995–1996 är antalet återstående år vid 65 år i Sverige 19,9 år för kvinnor, vilket är det högsta av alla nordiska länder och på femte plats bland alla observerade europeiska länder, efter Frankrike, Schweiz, Spanien och Italien. Den återstående medellivslängden vid 65 år för män i Sverige är 16,1 år. Sverige ligger på andra plats i nordiska länder, strax efter Island, 16,2 år, och på sjätte plats bland alla de observerade länderna. Av alla nordiska länder är antalet återstående år i Danmark det lägsta för både kvinnor och män.

Under perioden 2021–2022 är den återstående medellivslängden vid 65 år för kvinnor högst i Spanien, 23,4 år, och lägst i Bulgarien, 16,4 år. Skillnaden mellan dessa två länder var sju år. För män vid 65 år är antalet återstående år högst i Schweiz, 20,1 år. Bulgarien har den lägsta återstående medellivslängden vid 65 år för män, 12,4 år. Det är 7,7 år lägre än Schweiz.

Sverige, tillsammans med Italien, ligger på sjunde plats av alla de observerade länderna när det gäller den återstående medellivslängden vid 65 år för kvinnor, 22,0 år. Det är högst av alla nordiska länder. Återstående år för män i Sverige ligger på tredje plats, 19,6 år, efter Schweiz och Island.

I samtliga länder har den återstående medellivslängden vid 65 år för kvinnor ökat mellan perioderna 1995–1996 och 2021–2022. Ökningen är störst i Irland, med 4,4 år, och minst i Bulgarien, med 1,3 år. För män är ökningen störst i Irland, med 5,6 år. I Bulgarien har antalet återstående år för män minskat med 0,2 år fram till perioden 2021–2022. Det är det enda landet med en minskning av antalet återstående år vid 65 år för män. Efter Bulgarien är Rumänien det land med minst ökning av medellivslängden vid 65 år, 0,6 år.

Diagram 6. Återstående medellivslängd vid 65 år för kvinnor och män i EU- och EFTA-länder under perioderna 1995–1996 och 2021–2022, rangordnad efter antalet återstående år för män

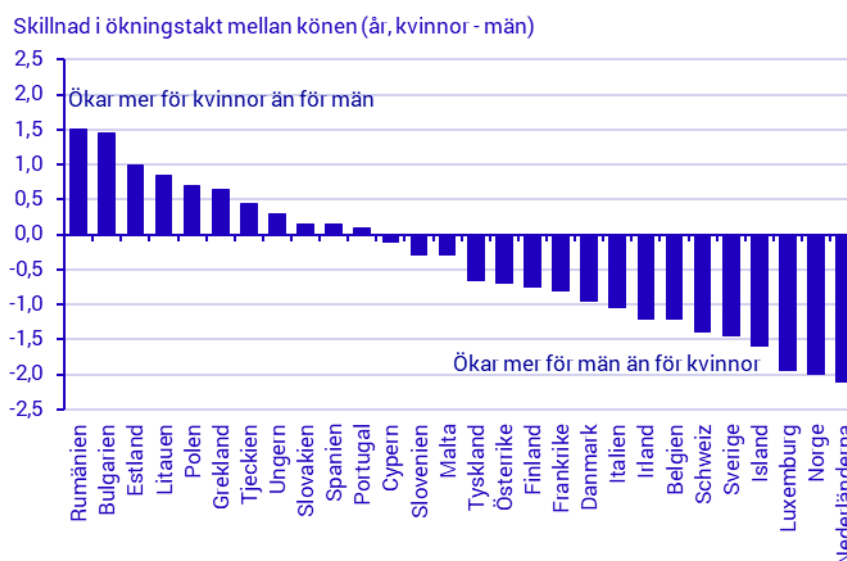

Källa: Eurostat.

Den återstående medellivslängden vid 65 års ålder för kvinnor och män i de nordiska länderna är mörkblå. Medellivslängden i Frankrike under perioden 1995–1996 hämtas från OECD. Medellivslängden i Kroatien och Lettland för perioden 1995–1996 saknas. Medellivslängden i Liechtenstein visas inte på grund av liten folkmängd.

Den återstående medellivslängden vid 65 år har förändrats i olika takt för kvinnor och män. I vissa länder ökar återstående år mer för kvinnor än för män och i vissa andra länder är det tvärtom. Länderna med större ökning för kvinnor än för män är främst länderna med lägre BNP per capita, till exempel Rumänien, Bulgarien och Estland. Länderna med större ökning för män jämfört med kvinnor är länder med högre BNP per capita, till exempel Norge, Luxemburg och Island.

Diagram 7. Skillnaden i ökningstakt mellan kvinnor och män i medellivslängd vid 65 år från 1995–1996 till 2021–2022

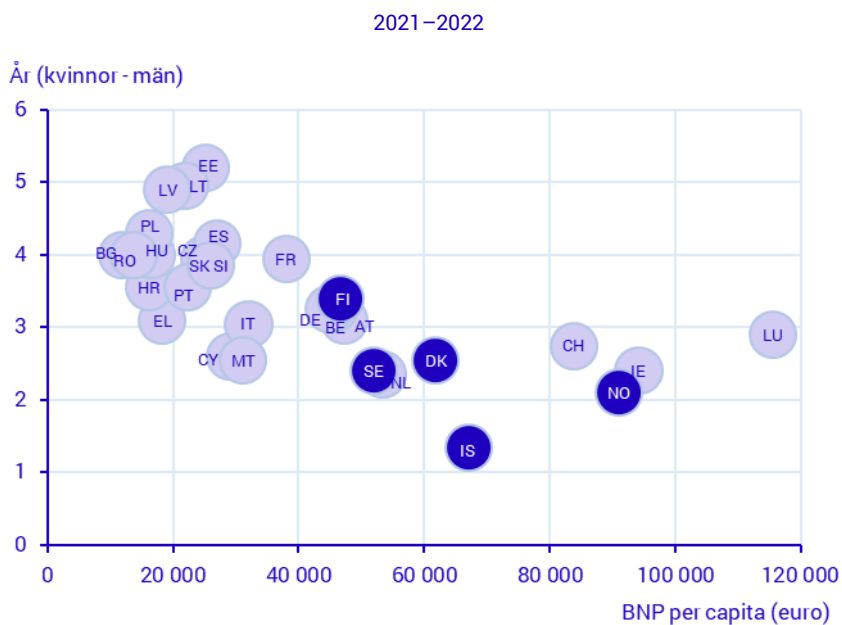
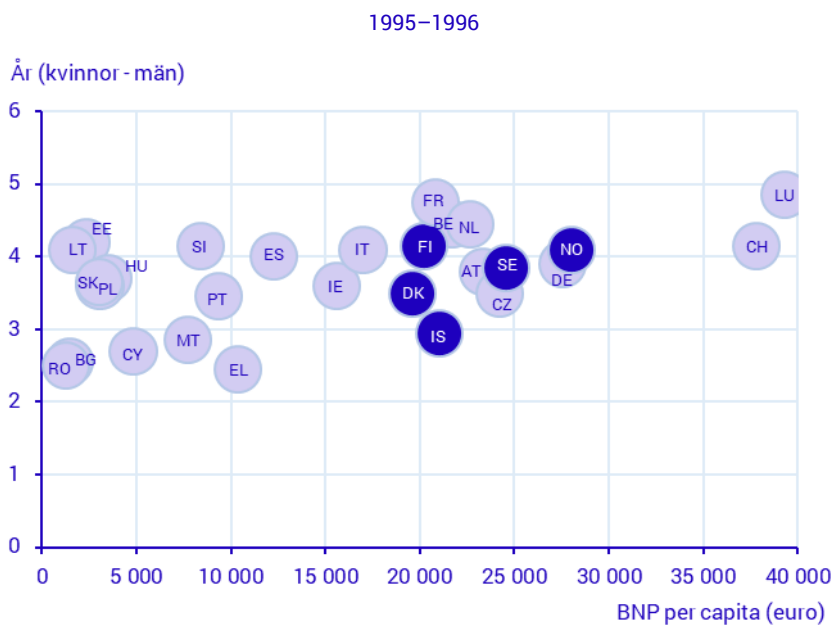
Källa: Eurostat.

Medellivslängden i Frankrike under perioden 1995–1996 hämtas från OECD. Medellivslängden i Kroatien och Lettland för perioden 1995–1996 saknas. Medellivslängden i Liechtenstein visas inte på grund av liten folkmängd.

När vi tittar på återstående medellivslängd vid 65 år efter BNP per capita är det, precis som för medellivslängden vid födelsen, länderna med lägst BNP per capita som har haft den lägsta återstående medellivslängden vid 65 år under båda perioder. Dessutom syns också ett positivt samband mellan BNP per capita och antalet återstående år för kvinnor och män i länderna med lägre BNP per capita. Gränserna för BNP per capita är precis som visas för medellivslängden vid födelsen, 15 000 och 40 000 euro för perioden 1995–1996 respektive 2021–2022 (diagrammen visas inte). En närmare titt på könsskillnaden i återstående medellivslängd vid 65 år avslöjar intressanta resultat.

Under båda perioder är antalet återstående år högre för kvinnor än för män i samtliga länder, se diagram 8. Under perioden 1995–1996 är könsskillnaden störst i Luxemburg, 4,9 år och minst i Grekland, 2,5 år. Totalt sett syns det inget tydligt samband mellan könsskillnaden och BNP per capita under denna period. I Litauen, till exempel, med BNP per capita på ca 1 600 euro är antalet återstående år fyra år högre för kvinnor än för män. En lika stor könsskillnad återfinns i Slovenien, Italien, Finland, Norge och Schweiz, vars BNP per capita ligger på olika nivåer.

Diagram 8. Könsskillnad i medellivslängd vid 65 år efter BNP per capita (euro) under perioderna 1995–1996 och 2021–2022

Källa: Eurostat.

Medellivslängden i Frankrike under perioden 1995–1996 hämtas från OECD. Medellivslängden i Kroatien och Lettland för perioden 1995–1996 saknas. Medellivslängden i Liechtenstein visas inte på grund av liten folkmängd.

Bilden är annorlunda för perioden 2021–2022. I de flesta länder med BNP per capita över 50 000 euro är variationen i könsskillnad liten, mellan två och tre år. Men bland länderna med BNP per capita mindre än 50 000 euro minskar skillnaden mellan könen med ökningen av BNP per capita. Det kan förklaras av att i de flesta länder med lägre BNP per capita har den återstående medellivslängden vid 65 år ökat mer för kvinnor än för män sedan mitten av 1990-talet.

Bland de nordiska länderna under perioden 1995–1996 är det endast i Island där skillnaden mellan könen i den återstående medellivslängden vid 65 år är mindre än tre år. Skillnaden mellan könen i övriga nordiska länder är större än tre år. Under den senaste perioden är könsskillnaden i alla nordiska länder mindre än tre år utom Finland. Island har den minsta könsskillnaden, 1,4 år. Det är också den minsta könsskillnaden av samtliga observerade länder.

Spädbarnsdödlighet efter BNP per capita

Spädbarnsdödlighet beräknas som antalet avlidna under det första levnadsåret per 1 000 levande födda barn.

Spädbarnsdödlighet fungerar ofta som en indikator för förändringar i samhället. En minskad spädbarnsdödlighet över tid beror i stor utsträckning på ett förbättrat system för folkhälsa, bland annat förbyggande av tidiga dödsfall och medicinsk utveckling (SCB, 2020). I detta avsnitt visas dödstalen för spädbarn efter BNP per capita under perioden 1995–1996 och perioden 2021–2022⁴. Totalt sett var spädbarnsdödligheten högst i länderna med lägre BNP per capita under båda perioder.

Under perioden 1995–1996 verkar BNP per capita på 15 000 euro som en linje som delar länderna i två grupper. Bland länderna med BNP per capita mindre än 15 000 euro finns ett negativt samband mellan BNP per capita och spädbarnsdödlighet. Ju högre BNP per capita, desto lägre spädbarnsdödlighet. För länderna med BNP per capita högre än 15 000 euro finns inte något samband.

För perioden 2020–2021 går gränsen vid BNP per capita på 40 000 euro. För länderna med BNP per capita mindre än 40 000 euro minskar spädbarnsdödlighet med ökningen av BNP per capita, men sambandet syns inte i länderna med högre BNP per capita.

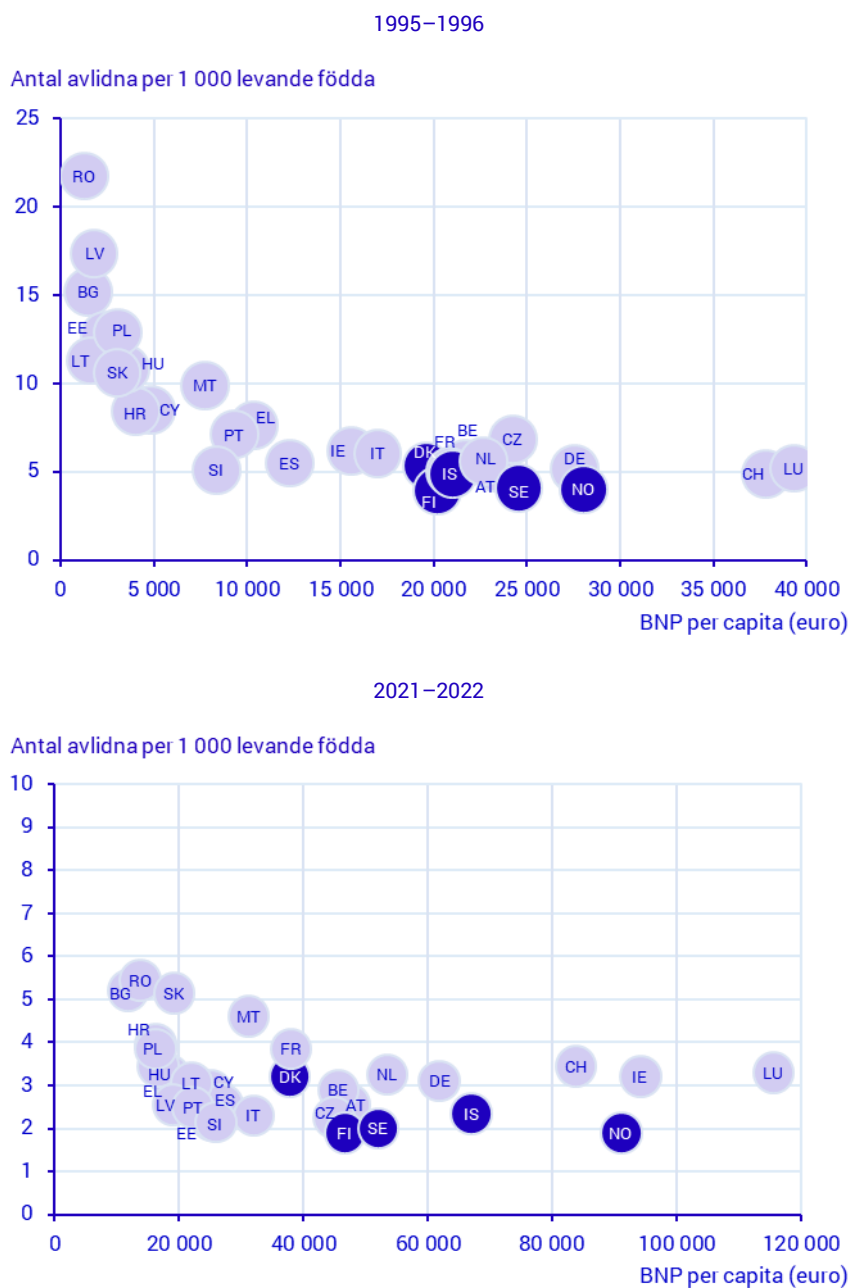
Spädbarnsdödligheten har minskat betydligt i samtliga länder sedan mitten av 1990-talet, särskilt i länderna med lägre BNP per capita. Länderna med störst minskning är Rumänien och Lettland, där dödstalen för barn har minskat från 22 till drygt 5 avlidna per 1 000 födda respektive från drygt 17 till knappt 3 avlidna per 1 000 födda. Värt att notera är att den högsta spädbarnsdödligheten under perioden 2021–2022 är på ungefär samma nivå som den lägsta spädbarnsdödligheten under perioden 1995–1996.

Samtidigt har skillnaden i spädbarnsdödlighet mellan länderna minskat. Under perioden 1995–1996 finns det åtta länder med en spädbarnsdödlighet på 10–22 avlidna per 1 000 födda. Alla dessa länder har BNP per capita lägre än 5 000 euro. Finland, Sverige och Norge har lägst spädbarnsdödlighet under denna period, 4 avlidna per 1 000 födda. Under perioden 2021–2022, har Rumänien, Bulgarien och Slovakien den högsta spädbarnsdödligheten, drygt fem avlidna per 1 000, och den lägsta spädbarnsdödligheten har Finland, Sverige och Norge, 2 avlidna

⁴ Uppgifter om spädbarnsdödligheten hämtas från Eurostat (Eurostat, 2024d).

per 1 000 födda. Minskningen i spädbarnsdödligheten kan förklaras av bland annat ekonomisk tillväxt, förbättrad näring, förbättringar i levnadsstandard, nya sanitära åtgärder och framsteg i medicinsk teknik och kunskap om spädbarnsvård.

Diagram 9. Spädbarnsdödligheten i EU- och EFTA-länder under perioderna 1995–1996 och 2021–2022 (antal avlidna per 1 000 levande födda)

Källa: Eurostat.
Olika skalor för olika perioder.

Referenser

Caselli, G., Drefahl, S. W., Siegmundt, C., & Luy, M. (2014). Future fertility in low fertility countries. I W. Lutz, W. P. Butz, & K. C. Samir (Eds.), *World Population and Human Capital in the Twenty-First Century* (226–272). Oxford: Oxford University Press.

Eurostat (2024a). *Main GDP aggregates per capita*. https://doi.org/10.2908/NAMA_10_PC Hämtad juli 2024 från https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_pc/default/table?lang=en&category=na10.nama10.nama_10_aux

Eurostat (2024b). *Life table by age and sex*. https://doi.org/10.2908/DEMO_MLIFETABLE Hämtad juli 2024 från https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/demo_mlifetable/default/table?lang=en&category=demo.demo_mor

Eurostat (2024c). *Glossary:Country codes*. Hämtad juli 2024 från [Glossary:Country codes - Statistics Explained \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/glossary/country_codes/default/table?lang=en&category=demo.demo_mor)

Eurostat (2024d). *Infant mortality rates*. https://doi.org/10.2908/DEMO_MINFIND Hämtad juli 2024 från https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/demo_minfind/default/table?lang=en&category=demo.demo_mor

Huang, G. Guo, F., Zimmermann, K. F., Liu, L., Taksa, L., Cheng, Z., Tani, M., & Franklin, M. (2023). The effect of the covid-19 pandemic on life expectancy in 27 countries. *Scientific Reports* 13, 8911(2023). <https://doi.org/10.1038/s41598-023-35592-9>

OECD (2024). *Life expectancy at birth*. Hämtad juli 2024 från [Life expectancy at birth | OECD](https://data.oecd.org/life-expectancy-at-birth/)

SCB (2020). Kohortdödligheten i Sverige. Dödlighetsutvecklingen fram till 2019. *Demografiska rapporter 2020:3*.

SCB (2022). Medellivslängd under covid-19-pandemin. En regional beskrivning. *Demografiska rapporter 2022:8*.

SCB (2024). BNP minskade andra kvartalet. *Nationalräkenskaper, 2:a kvartalet 2024*. SCB.

